

Dygtige malere har over et par år arbejdet på Sydflojen på Halsted Kloster. Der er marmoreret og genskabt gamle limfarvedekorationer i rigt mål. Slægten Krag-Juel-Vind-Frijs har haft godset i eje siden 1700-tallet. I forbindelse med den igangværende bevarende restaurering er slægtens våbenskjold blevet malet op over overliggeren af en stor pejs i godsets riddersal (se også De Farver nr. 90).

HVOR NYT OG GAMMELT *mødes*

EN FLØJ PÅ DET GAMLE GODS, HALSTED KLOSTER, HAR DE SENERE ÅR GENNEMGÅET EN OMFATTENDE BEVARENDE RESTAURERING. GAMLE MARMORERINGER OG LIMFARVEDEKORATIONER ER VASKET FREM OG GENSKABT AF DYGTIGE MALERE.

Skjult under gammel limfarve, kalk eller tapeter dukker de op, de flere hundrede år gamle udsmykninger på væggene på andensalen af den gamle fløj på Halsted Kloster, også kendt som Dronning Sophies Hus. Gennem mere end ti år har der været gang i en omfattende og gennemgribende bevarende restaurering af den mere end 400 år gamle fløj på godset (se også De Farver nr. 90, vinter 2021). Restaureringen er foregået i tæt samarbejde mellem Berings Tegnestue, Slots- og Kulturstyrelsen og slægten Krag-Juel-Vind-Frijs, der har haft godset i eje siden 1700-tallet. Centralt i den indvendige del af den bevarende restaurering har stået malerfirmaet Lysholm fra Nykøbing F., der også var mester for det flotte harlekin-gulv i fløjens nyetablerede renæssancesal.

Den gamle munkestensmurede fløj er i tre plan – en høj kælder, stueplan og endnu en etage. Og her på førstesalen er der, som i stueplan, en lang gang, hvor de gamle vægge står med den flotteste marmorering. Eller... for marmoreringen var flere steder ødelagt, enten som følge af slitage gennem de mange år, eller fordi murværket under restaureringen var repareret, og dekorationen derfor skulle genskabes. Marmoreringen er oprindeligt udført som en teatermarmorering modsat en marmorering skabt ud fra et ægte marmor – Carraramarmor fra Norditalien, spansk Nero Marquina eller norsk Gjellebekkmarmor.

– Faktisk er det sværere at skabe, eller som her genskabe, en teater-

marmorering. Det stiller større krav til mig, fortæller Vicki Lysholm, der er søster til malermester Jannik Lysholm, der står i spidsen for malerfirmaet Lysholm.

– Er der tale om for eksempel en Carrara-marmor, kan jeg stå med et stykke i hånden og se, hvordan årene løber naturligt. Ved en teatermarmorering skal jeg på en eller anden måde ind i hovedet på ham, der har marmoreret og fornemme hans tanker. »Hvordan ville han have årene til at løbe?«

Og samtidig er det tydeligt for Vicki Lysholm, at der har været flere om arbejdet, da det blev udført for flere hundrede år siden.

– Det er tydelige forskelle, eller jeg kan i hvert fald se forskelle på marmoreringen, der er en, der har marmoreret fra gulvet og op, og højere langs loftet og i hjørner, er det en anden hånd, der har ført penslen. Der løber årene på en anden måde.

ØDELÆGGER BEVIDST ARBEJDET

Vicki Lysholm har marmoreret i limfarve og farverne bliver hele tiden justeret og tonet til; bundfarven er ikke ensartet lyserød hele vejen, ligesom årene ikke er ensartet hvide. Det er et konstant arbejde for at skabe et naturligt spil i den færdige marmor. Og, som hun siger, så er hun ikke bange for at ødelægge sit arbejde, når det er færdigt.

Det skal jo ligne noget, der har stået i flere hundrede år. Så da marmoreringen var færdig, gik jeg i gang med en slibeklods og en skurebørste for at slide det i stykker og få det til at ligne den gamle, bevarede marmorering. Som det sidste har jeg blandet en patineringsvæske af vand og pigmenter, som jeg har påført, for at gøre det ældre og patineret i udtrykket.

GENSKABTE LOFTSDEKORATIONER

Men den marmorerede gang er bestemt ikke det eneste dekorative element på etagen. Under et limfarvet loft i et af de store værelser, der flankerer gangen, dukkede en stor dekoration op, da malerne vaskede limfarven af loftet. Og selvom dekorationen ikke var fuldstændig bevaret, kunne malerne genskabe hele loftet.

– Vi kunne se, at dekorationerne i hjørnerne var ens, selvom de ikke var lige velbevarede. Men fordi de er ens, kan vi tegne dem af og rekonstruere de dele, der er ødelagte.

– Helt på samme måde med marmoreringen i den niche, hvor der tidligere har stået en kamin. Den var kun synlig og bevaret delvist. Men Jannik kunne spejle kvadrene (imitation af glat eller groft tilhugget sten, red.) og på den måde kunne vi genskabe dekorationen, fortæller Vicki Lysholm.

VASKER SIG GENNEM HISTORIEN

Arbejdet med at afdække de gamle dekorationer sker med almindeligt postevand og en natursvamp. Og med forsigtighed vasker Vicki Lysholm og hendes kollegaer ned gennem de gamle malingslag, indtil de når til det nederste, oprindelige lag, den første dekoration udført for flere hundrede år siden.

Vicki Lysholm fortæller, at de gamle dekorationer står tydeligt, lige når de er vasket frem, men efterhånden som vandet tørrer væk, »forsvinder« de ind i sig selv igen. Derfor har malerne en forstøver med vand, som de sprøjter på dekorationerne, når de skal genskabes.

– Så står konturerne tydeligt frem og vi kan forholdsvis nemt male dem op igen, da vi retoucherer dem.

HVOR NYT OG GAMMELT

mødes

Marmorerede vægpaneler. Der er tale om det, der i fagsprog bedder teatermarmorering, altså ikke en efterligning af et ægte marmor. Og faktisk sværere at arbejde med. Marmoreringen og dekorationerne er udført med limfarvemaling, som er tonet og justeret løbende, så den falder naturligt sammen med de bevarede dekorationer.

På endevæggen i det, der skal blive et badeværelse møder blank linoliemaling med limfarvemaling. Kunststykket for Vicki Lysholm og hendes kollegaer var toningen af malingerne, så overgangen ikke blev synlig. I værelset ses også det smukke kassetloft, som håndværkere havde skåret hul i for år tilbage. Man kunne dengang have fulgt de naturlige linjer i loftet, hvad der havde gjort det nemmere at genskabe decorationen – det gjorde man ikke.

HVOR NYT OG Gammelt *mødes*

FORVITREDE PIGMENTER

At den fugtige limfarve står skarpere, er omvendt også en udfordring, når decorationerne bliver genskabt. For de gamle limfarvedekorationer er forvitret med årene og pigmenterne bliver nedbrudt. Kunststykket er så, når større partier af de gamle decorationer er bevaret og malerne kun skal genskabe dele af decorationerne, at ramme farven på de bevarede decorationer.

– Du skal jo helst ikke kunne se, hvad der nyt, og hvad der er gammelt. Så det er en løbende proces at tone limfarven med pigmenter og hele tiden have overblik og viden om, hvordan farven tager sig ud, når den tørrer op, forklarer Vicki Lysholm og fortæller, at det i et andet af værelserne på etagen for år tilbage havde været nødvendigt at skære et hul i det smukt dekorerede kassetloft for at kunne få adgang til loftet over værelset.

– Altså fløjen her havde jo stået ubrugt hen i mange år, og da håndværkere på et tidspunkt skal op på loftet over værelset, skærer man bare et hul og skænker ikke decorationen en tanke.

– De kunne have fulgt udsmykningen, da de skar hul, men det gjorde de desværre ikke. Så da tømrerne nu havde lukket hullet, gik vi i gang med at reparere og genskabe kassetterne med limfarve. Igen så vores nye farver matchede de oprindelige decorationer og derefter give vores arbejde et skær af noget meget ældre og meget patineret.

LINOLIE OG LIMFARVE

Det er tanken, at Dronning Sophies Hus, som fløjen jo hedder, skal tages i brug. Derfor bliver der bygget bad og toilet til alle værelserne på etagen. De bliver etableret som et separat rum i værelserne adskilt med væg og glasloft. Der er tale om vådrum, så de er opført

HVOR NYT OG GAMMELT *mødes*

med vådrumssikring og opfylder lovgivningen på området. Men eftersom limfarve lader sig vaske ned med vand, var limfarve et dårligt valg til de marmoreringer, der var i nogle af værelserne og som var synlige over badeværelsernes glaslofter. Derfor marmorerede Vicki Lysholm med linoliemaling på væggen i vådrummet og fortsatte med limfarve over glasloftet.

– Vores opgave var så her at marmorere på ny med linoliemaling på vådrumsvæggen, men på en måde, så den matchede med den bevarede limfarvemarmorering over glasloftet.

– Det er to forskellige materialer, hvor linolien står blank i sit udtryk, mens limfarven er mat. Så der skulle justeres på begge før udtrykket på begge sider af glasloftet var på plads.

Ved en renovering som den igangværende på Halsted Kloster er opgaven – i hvert fald for maleren, der arbejder med den færdige og synlige overflade – at få det færdige arbejde til at ligne noget, der er oprindeligt. Nye overflader skal ligne gamle, eksisterende, og lyset skal changere ens i nyt og gammelt. Sat på spidsen af Vicki Lysholm:

– Vi skal gøre det, som er nødvendigt for vores arbejde, men samtidig så lidt som overhovedet muligt. Det er en balancegang, hvor nyt og gammelt mødes. Meget spændende og udfordrende.

I Sydfløjen var mange af de gamle dekorationer heldigvis partielt bevarede. Det betød, at de dygtige håndværkere kunne tegne dem over og på den måde kopiere dem, hvor de var forvitret til ukendelighed.

